

a a n

de Commissaris van de Koning, Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten
van de Provincie Utrecht

betreft: ***oproep voor regionaal steunpakket voor de culturele sector***

Utrecht, 28 april 2020

Geachte heer Oosters, geachte Gedeputeerden, geachte Statenleden,

Anderhalve maand geleden kwam ons land met een noodstop praktisch tot stilstand. Zo ook, in haar volle breedte, de culturele sector: op 13 maart sloten alle podia, klein en groot, musea en bezoekerscentra, bioscopen, beeldende kunstinstituten en bibliotheken hun deuren, festivals werden van de ene dag op de andere afgelast, opnamen voor filmproducties en theater- en muziektournees werden abrupt afgebroken, kunstenaars en andere werkenden in de creatieve sector kwamen van de ene dag op de andere zonder werk te zitten. De gevolgen zijn immens, temeer omdat het toekomstperspectief uiterst alarmerend is.

Alle reden om u een indruk te geven van de uitdagingen waarvoor wij ons gesteld zien en u op te roepen om onze sector de helpende hand te bieden.

vitale bouwsteen voor welzijn en welvaart

Voordat we dat doen, iets over de betekenis van de culturele en creatieve sector in onze provincie. De sector is omvangrijker dan velen zich realiseren. In Nederland zijn er bijna 350.000 mensen in werkzaam. Vertalen we dit rekenkundig voor de provincie Utrecht, dan kom je op een aantal van bijna 30.000, al is dit aantal in onze provincie, met haar bovengemiddeld grote creatieve sector, waarschijnlijk nog substantieel hoger. Ook gemeten naar aandeel van het bruto binnenlands product (3,7%) is het belang van de sector groot, opnieuw: regionaal naar alle waarschijnlijkheid hoger dan het landelijke percentage. Ook de indirecte bijdrage die de sector levert aan de regionale economie en de aantrekkelijkheid voor bedrijven en bezoekers is groot.

Minstens zo belangrijk is de immateriële betekenis van kunst en cultuur voor de leefbaarheid en sociale cohesie in onze gemeenschappen, of het nu grotere steden zijn of de kleinere kernen. Kunst en cultuur zijn bindweefsel van de lokale bevolking en – zeker in deze tijd – een betekenisrijke bron van zingeving, schoonheid en plezier.

Alle reden dus om onze sector te beschouwen als een vitale bouwsteen, kwantitatief én kwalitatief, voor ons aller welzijn en voor de welvaart van onze regio.

de eerste gevolgen van de genomen maatregelen

Eerste inventarisaties van de financiële impact van de gedwongen sluiting op het gesubsidieerde deel van onze sector reiken tot in de zomer. Alleen al in de twee grootste gemeenten, Utrecht en Amersfoort, blijkt de schade volgens beide gemeentebesturen te becijferen op respectievelijk 5,3 en 1,5 miljoen euro voor de periode tot 1 juni. Let wel: dit betreft alleen die instellingen waarmee beide gemeenten een subsidierelatie hebben. Ook blijkt uit beide inventarisaties dat de schade snel verder op gaat lopen. Te vrezen valt dat in de rest van onze provincie het beeld niet veel beter zal zijn.

Bij veel instellingen is het eigen vermogen deze zomer al voor een groot deel verdampt. De maatregelen die een aantal lokale overheden nam om de liquiditeitspositie van instellingen in de sector te waarborgen (uitstel van huurbetalingen, vooruitbetaling subsidies) bieden welkome ademruimte, maar kunnen niet verhouden dat de financiële weerbaarheid van de sector na de zomer sterk is teruggelopen en bij veel instellingen een kritische ondergrens heeft bereikt of al heeft overschreden.

Kanttekening is dat de generieke maatregelen van het Rijk voornamelijk slechts in beperkte mate soelaas hebben geboden. De NOW-regeling biedt voor gesubsidieerde instellingen maar beperkt verlichting, omdat subsidiebedragen als omzet meegerekend worden, waardoor loonkosten nog zwaar op de exploitatie blijven rusten. Ondertussen zullen de sectorspecifieke steunmaatregelen die op 15 april door de Minister van OCW werden aangekondigd maar zeer ten dele ten goede komen aan de regionale culturele infrastructuur, omdat ze zich beperken tot de landelijke keten.

periode ná de zomer: een doorkijkje met grote onzekerheden en risico's

Inmiddels moeten we ook leven met het vooruitzicht dat de huidige crisis en de hieruit voortkomende maatregelen niet zomaar na 20 mei voorbij zijn, zelfs niet na 1 september, de datum tot wanneer alle evenementen (en dus ook festivals) inmiddels zijn verboden. De culturele sector was de eerste die 'op slot' ging, te vrezen valt dat een groot deel van die sector als laatste weer 'gewoon' open gaat.

Maar er is meer: de regering bereidt ons voor op het vooruitzicht om – zelfs ná versoepeling van de huidige maatregelen – nog geruime tijd te leven in een 'anderhalve meter samenleving'. Voor onze sector zijn impact en realisering van dit perspectief nauwelijks voorstelbaar.

Nog afgezien van de praktische vraag hoe je in het kader van zo'n spelregel bezoekersstromen gaat organiseren (bij podia en festivals, in cursuscentra, in musea of bioscopen) of hoe je überhaupt artiesten op een podium kunt positioneren: de gevolgen voor de financiële exploitatie zijn draconisch. Toegestane bezoekersaantallen zullen naar verwachting hooguit nog een kwart zijn ten opzichte van 'normale' tijden, soms – zo blijkt uit voorlopige calculaties – zelfs maar één achtste. Dat slaat een immens gat in het verdienmodel van veel van de instellingen in onze sector, voor een periode die wel eens maanden kan gaan duren. En of daarna – bij een 'echte' normalisering – het publiek meteen bereid zal zijn weer in groten getale samen te komen, is dan nog de vraag.

sociaal drama

Onze zorg gaat niet alleen over instellingen, maar ook over mensen: de vele zzp'ers die in onze sector werkzaam zijn, veelal trouwe collega's met wie we jarenlang werken, een omvangrijke groep van duizenden mensen, technici, uitvoerende kunstenaars, ontwerpers, docenten, decorbouwers etc. etc., die wezenlijk is voor het functioneren van onze podia, festivals, cursuscentra, audiovisuele producties, theatergroepen en muziekensembles. Velen van hen zijn in één klap teruggevallen naar bijstandsniveau, met een zeer wankel perspectief op snel herstel van hun inkomenspositie. Hier dreigt een groot collectief sociaal en menselijk drama.

fijnmazig cultureel bouwwerk is in gevaar

Er is alle reden de alarmbel te luiden, lokaal bij onze afzonderlijke gemeentebesturen, maar ook bij u, de provinciale overheid.

Voortbestaan en samenhang van de kunst- en cultuursector zijn serieus in gevaar, niet alleen in onze gemeenten, maar breder: in de regio. Regionaal is het bouwwerk fijnmazig, in toenemende mate gericht op samenwerking over gemeentegrenzen heen, tussen instellingen én tussen overheidslagen (zie het Regioprofiel Eeuwig Jong waarvoor gemeenten en provincie samen tekenden).

Het bouwwerk kent grootstedelijke voorzieningen in Amersfoort en Utrecht (kunstvakopleidingen, podia, presentatie-instellingen, musea, wijkcultuurhuizen, makers en festivals) naast waardevol erfgoed en bloeiende podia annex kunstencentra in de kleinere gemeenten, van wezenlijk belang voor de lokale gemeenschappen en het verenigingsleven. Dat hele bouwwerk loopt ernstig gevaar, van klein tot groot. Ook de infrastructuur voor kunst- en cultuuronderwijs (waaraan uw provincie grote waarde toekent) staat onder druk.

Natuurlijk, we zijn weerbaar, we zijn strijdbaar, we zijn creatief en onderling solidair. Zelfs in deze tijden zoeken we ons publiek op (want ja: ons publiek missen we!). We zitten niet bij de pakken neer en doen ons best optimistisch te blijven. De steun die we tot nu toe ondervonden, van lokale overheden én van ons publiek, helpt daarbij.

Tegelijk zijn we zeer ongerust.

oproep tot regionaal steunpakket

Als gezegd: het sectorspecifieke steunpakket van 300 miljoen euro waartoe het kabinet op 15 april besloot richt zich primair op de landelijke keten en zal via die weg ten dienste staan van slechts een beperkt aantal instellingen in onze regio. Het grootste deel van onze instellingen zal niet geholpen zijn met dit landelijke steunpakket en is voor zijn voortbestaan dus aangewezen op aanvullende lokale en/of regionale middelen.

Om het toekomstperspectief veilig te stellen van de vele podia, festivals, musea, cursuscentra en producenten die de provincie Utrecht rijk is, en daarmee van de vele werkenden in de sector, zijn wij meer dan ooit aangewezen op steun van overheden. Overheden in meervoud, immers: analoog aan het belang van onze sector die zich tegelijk nationaal, regionaal en lokaal manifesteert, is ook het vraagstuk té groot voor het Rijk, te groot ook voor enkelvoudige gemeenten.

Wij dringen er dan ook bij u op aan om – in aanvulling op de eerste steunmaatregelen door het Rijk – in samenspraak met de gemeenten te komen tot een ruimhartig regionaal steunpakket, waarmee lokale podia, festivals, instellingen voor cultuureducatie en erfgoed door deze extreem moeilijke tijd geholpen worden. Juist als provincie kunt u het verschil maken, misschien zelfs wel het voortouw nemen.

Wij hopen te kunnen rekenen op uw steun, wij hebben u nodig, meer dan ooit tevoren!

Mocht u daar prijs op stellen, dan spreken wij u graag binnenkort persoonlijk over de voorliggende problematiek.

Met vriendelijke groet,

(een groot deel van) de culturele sector in de Provincie Utrecht, te weten:

Marco Grob namens *zeven koepeloverleggen in de stad Utrecht*,

waarin vertegenwoordigd in totaal ruim 60 lokale podia, producenten, presentatie-instellingen en musea: Utrechts Muziek Overleg / Samenwerkende Utrechtse Musea / Utrechts Theater Overleg / Utrechts Wijkcultuurhuizen Overleg / Utrechts Beeldcultuur Overleg / Hedendaagse Kunst Overleg / Sector Letteren,:

Harold Warmelink namens *Directieoverleg Amersfoortse Cultuurinstellingen*,

waaraan deelnemen: FLINT theater, poppodium FLUOR, Theater en Filmhuis De Lieve Vrouw, Scholen in de kunst, Amersfoort in C, Bibliotheken Eemland, Holland Opera, theater de Veerensmederij, festival Spoffin. Dias Latinos, Smartlappenfestival, Amersfoort Jazz

Tom van der Poel namens *podia in overige gemeenten*:

Theater De Speeldoos Baarn, DE KOM Nieuwegein, Aan de Slinger Houten, Het Klooster Woerden, Figi Zeist, Theater Piet Mondriaan Abcoude, Theater Lampegiet Veenendaal, Theater de Tuin Leusden, Het Huis van Eemnes, Poppodium De Peppel Zeist en Theater Het Lichtruim De Bilt.

Jeltsje In der Rieden namens *Utrechts Festival Overleg*,

waaraan deelnemen: Bevrijdingsfestival Utrecht, ZIMIHC festivals, Café Theater Festival, Dutch Harp Festival, Festival Oude Muziek, Gaudeamus Muziekweek, Kaboom Animation Festival, IMPAKT, Internationaal Franz Liszt Piano Competition, Internationaal Kamermuziekfestival Utrecht, Internationaal Literatuurfestival Utrecht, Le Guess Who?, Nederlands Film Festival, SPRING Performing Arts Festival, Tweetakt, Amersfoort Jazz, Spoffin (Amersfoort), Loeren bij de Boeren & FORTE (Houten), Nederlands Vioolconcours, What You See Festival, Zeister Muziekdagen, September Me (Amersfoort), Internationaal Liedfestival Zeist, Utrecht International Comedy Festival, Dias Latinos (Amersfoort), Musica Nova 1600 (Amersfoort)

Lara Peters namens *Kunstbende Utrecht*

Barbara Wittebol namens *Kunst Centraal*

Monica Kalbvelesch namens *Provinciaal Overleg Cultuureducatie*,

waarbij aangesloten: RegioCultuurCentrum Idea (Bunnik, De Bilt, Soest, Zeist), De Muzen Veenendaal, Kunstenhuis De Bilt, Zeist